

Ryszard Szozda

PROBLEMATYKA MEDYCYNY PRACY W CZASOPISMACH MEDYCZYNYCH PRZED ROKIEM 1950

POLISH BIBLIOGRAPHY OF OCCUPATIONAL MEDICINE BEFORE 1950

Z Niepublicznego Zespołu Opieki Zdrowotnej
przy Gliwickim Przedsiębiorstwie Budownictwa Przemysłowego S.A. w Gliwicach
Kierownik zespołu: dr n. med. R. Szozda

STRESZCZENIE Przedstawiono informacje dotyczące czasopism, zajmujących się problematyką medycyny pracy, to znaczy podano skład komitetu redakcyjnego, wydawców oraz treści numerów. Autor zaprasza Redakcję do zapoczątkowania nowego działu pisma, dotyczącego historii medycyny przemysłowej. Med. Pr. 2002, 53, 5, 433–434

SŁOWA KLUCZOWE: Historia medycyny pracy (przemysłowej), historia czasopisma „Medycyna Pracy”

ABSTRACT The paper gives the data on the first Polish journal devoted to issues concerning occupational medicine: Editorial Board, Publishers, contents of the first issues, and a presentation of the papers published. The authors invites the Editorial Office to open in the Journal a new section on the history of industrial medicine. Med Pr 2002, 53, 5, 433–434

KEY WORDS: history of industrial medicine, Medycyna Pracy

WSTĘP

„Medycyna Pracy” wydawana jest w Łodzi od roku 1950, początkowo jako kwartalnik, a następnie (i tak jest do dnia dzisiejszego) dwumiesięcznik. Od roku 2001 otrzymała nową szatę graficzną i format, co upodabnia ją, także w zakresie edytorskim, do renomowanych zagranicznych czasopism naukowych.

Niewiele osób jest zorientowanych, a dotyczy to szczególnie przedstawicieli młodego pokolenia, że próby wydawania „Medycyny Pracy” były czynione już wcześniej. Być może zbieżność nazw obu czasopism jest przypadkowa, być może – celowa, tym niemniej warto o tym przypomnieć. W żadnym z numerów „Medycyny Pracy” z roku 1950 nie ma informacji na ten temat (to znaczy o „Medycynie Pracy” wydawanej w roku 1948). W numerze pierwszym z roku 1950 opublikowano prace, przeznaczone początkowo do „Polskiego Archiwum Medycyny Pracy” – informacja ta zamieszczona jest na pierwszej stronie w nocie redakcyjnej. W 1999 r. natomiast, z okazji podsumowania 50-lecia „Medycyny Pracy” wspomniano o czasopismach podejmujących problematykę medycyny pracy przed 1950 rokiem (1). W tym miejscu zatem celowe byłoby przedstawienie faktów dotyczących początków obecnego dwumiesięcznika „Medycyna Pracy”.

Od roku 1936 do wybuchu wojny ukazywała się „Gazeta Lekarska Śląska Polskiego”, poświęcona medycynie pracy oraz regionalnym problemom medyczno-społecznym. W latach 1945–1947 w Cieszynie wydawano „Śląską Gazetę Lekarską” (jako samodzielne wydawnictwo), będącą organem Izby Lekarskiej Śląsko-Dąbrowskiej oraz Wojewódzkiego Wydziału Zdrowia. W 1948 r. rozpoczęto wydawanie kwartalnika „Medycyna Pracy”. Jego redakcja mieściła się w Cieszynie. Ukazały się dwa tomy tego kwartalnika, tzn. pierwszy, zawierający nr 1 oraz drugi – zawierający nr 2–3 (2,3). Redakcja pierwszego numeru miała siedzibę w Cieszynie,

a nr 2–3 w Warszawie. Wydawcą obu numerów był Lekarski Instytut Naukowo-Wydawniczy w Warszawie.

„Medycyna Pracy” rok I, nr 1, 1.01.–1.03.1948 (4). Redaktorem wydania był dr Albin Garbień, a wydawcą – Lekarski Instytut Naukowo-Wydawniczy w Warszawie. W skład komitetu redakcyjnego wchodził: dr Wiktor Bincer (choroby zawodowe); dr Marian Ciećkiewicz (lecznictwo społeczne); dr Józef Freytag (medycyna zapobiegawcza); dr Józef Garbień (traumatologia); dr Edward Hanke (zagadnienia pracy na Górnym Śląsku); dr Jan Hozer (higiena pracy, choroby zawodowe i medycyna urazowa w przemyśle węglowym); dr H. Hummel (w stopce podano jedynie inicjał imienia) (zagadnienia pracy w skali państwowej); doc Henryk Mierzecki (choroby zawodowe); Dr M. Naramowski (w stopce podano jedynie inicjał imienia) (traumatologia neurologiczna); dr Edmund Raschpichler (higiena pracy, choroby zawodowe i medycyna urazowa w przemyśle hutniczym); dr Stanisław Rudziński (orzecznictwo) i dr Jan Szumski (medycyna zapobiegawcza). Wymienieni wyżej członkowie Komitetu Redakcyjnego wywodzili się z Bytomia, Chorzowa, Gdańska, Katowic, Krakowa, Lublina i Warszawy.

Numer pierwszy składał się z następujących działów :

I. Prace główne i referaty. Przedstawiono 12 artykułów z następujących dziedzin: bezpieczeństwo pracy a przemysłowa służba zdrowia – 4, problemy ortopedyczne – 2, orzecznictwo lekarskie – 2, choroby zakaźne, choroby zawodowe, choroby wewnętrzne i pierwsza pomoc – po 1. W pierwszej z wymienionych dziedzin artykuły dotyczyły następujących tematów: bezpieczeństwo pracy i służba lekarska, praktyka lekarza przemysłowego, ochrona pracy lekarza i związku pomiędzy organizacją pracy lekarzy przemysłowych a kosztem osiedlenia się tych lekarzy.

II. Przegląd polskich czasopism lekarskich – wymieniono tu wydawnictwa, w których zamieszczano publikacje do-

tyczące służby zdrowia w przemyśle, to znaczy: „Dziennik Zdrowia”, „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Zdrowia”, „Polski Tygodnik Lekarski”, „Przegląd Lekarski”, „Nowiny Lekarskie”, „Lekarz Wojskowy”, „Czasopismo Stomatologiczne”, „W Służbie Zdrowia”, „Przegląd Ubezpieczeń Społecznych” i „Medycyna Weterynaryjna”.

III. Nadesłano do redakcji: 7 listów, informację o zeszytach 1/1947 wydawanej w Łodzi Bibliografii Bibliografii i Nauki o Książce (1947), omówienie nr 1/47 Biuletynu PIK wydawanego w Łodzi oraz lekarskich nowości wydawniczych Wielkiej Brytanii (IV komunikat British Council).

IV. Streszczenia piśmiennictwa zagranicznego z zakresu chirurgii urazowej - 2 artykuły, chorób zawodowych - 6, higieny pracy - 6, medycyny profilaktycznej - 1, lecznictwa społecznego - 2, oraz informacje o kongresach - z IX międzynarodowego kongresu poświęconego sprawie zdrowia w przemyśle w Londynie oraz 2 krajowych - Towarzystwa Chirurgów Polskich i Towarzystwa Ortopedów i Traumatologów.

Dodatek do numeru w innym kolorze i z własną numeracją stron stanowiła Śląska Gazeta Lekarska nr 1/48. W jego skład wchodziły informacje Wojewódzkiego Wydziału Zdrowia w Katowicach, Okręgowej Izby Lekarskiej i Rady Lekarskiej Okręgu Śląskiego Związku Zawodowego Pracowników Służby Zdrowia, a także informacje o konkursach i zapowiedzi Redakcji.

Jak widać z podanego wyżej omówienia - treść numeru 1 była bogata i dostosowana do potrzeb lekarzy zatrudnionych w przemyśle oraz zainteresowanych problematyką lekarzy innych specjalności.

Medycyna Pracy, rok I, nr 2-3, 1.04.-1.09.1948 (5). Skład Komitetu Redakcyjnego i wydawca - analogicznie jak numeru 1. Układ numeru - taki sam jak nr 1. Jedynie objętość ze zrozumiałych względów była większa (wydanie obejmowało dwa kolejne numery) (5).

Niestety na tym zakończyła się przygoda ze śląską poprzedniczką „Medycyna Pracy” W roku 1949 ukazał się jeden numer „Polskiego Archiwum Medycyny Pracy” jako dodatek do Wiadomości Lekarskich, a jego wydawcą był Zakład Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie. W skład komitetu redakcyjnego wchodził dr W. Bincer, dr J. Hozer, dr H. Hummel i doc. H. Mierzecki, działający w Komitecie Redakcyjnym „Medycyny Pracy” w 1948 r. Od 1950 r. problematyka pisma jest kontynuowana przez periodyk wydawany w Łodzi (początkowo przez Państwowy Zakład Wydawnictw Lekarskich w Warszawie z redakcją w Łodzi, a od 1990

przez Instytut Medycyny Pracy w Łodzi) na coraz wyższym poziomie, znajdującym coraz większe uznanie w kraju i za granicą. Nadmienić także należy, że w skład komitetu redakcyjnego tego pisma weszli niektórzy z członków komitetu redakcyjnego „Medycyny Pracy” wydawanej w roku 1948.

Pragnieniem autora niniejszego opracowania jest, aby stało się ono niejako wstępem do utworzenia nowego działu w ponad pięćdziesięcioletniej już „Medycynie Pracy”, a mianowicie dotyczącego historii. Praktycznie wszystkie czasopisma naukowe publikują artykuły poświęcone historii własnej dyscypliny. „Medycyna Pracy” także powinna zająć się tą problematyką, aby przybliżyć czytelnikom, szczególnie tym z młodego pokolenia, dzieje naszej dyscypliny. Autor pragnie także zachęcić wszystkich, którzy posiadają dane historyczne w zakresie specjalności medycyny pracy do podzielenia się nimi na łamach pisma. Uważa, że Redakcja poprze Go w tym apelu do wszystkich Koleżanek i Kolegów.

PODZIĘKOWANIA

Autor pragnie podziękować prof. prof. Henrykowi Gaertnerowi (Kraków), Henryce Langauer-Lewowickiej (Sosnowiec), Antonio Grieco (Mediolan), Malcolmowi Harrington (Birmingham) oraz dr. Janowi Nosko (Łódź) za inspirację do przypomnienia faktów z historii polskiej medycyny przemysłowej.

PIŚMIENNICTWO

1. Indulski J., Przyłuska J.: „Medycyna Pracy” - podsumowanie dokonań i perspektywy rozwoju w pięćdziesiątą rocznicę edycji czasopisma”. Med. Pr. 1999, 6, 453-477.
2. Langauer-Lewowicka H.: Instytut Medycyny Pracy i Zdrowia Środowiskowego w latach 1950-1995. Instytut Medycyny Pracy i Zdrowia Środowiskowego, Sosnowiec 1996.
3. Brożek K.: Środowisko lekarskie na południowo-zachodnich ziemiach polskich od końca XIX wieku. Ann. Acad. Med. Silesien. 1992, Supl. 13, 11-26.
4. Medycyna Pracy, kwartalnik, nr 1, 1.01.-1.03.1948. Lekarski Instytut Naukowo-Wydawniczy, Warszawa 1948.
5. Medycyna Pracy, kwartalnik, nr 2-3, 1.04.-1.09.1948. Lekarski Instytut Naukowo-Wydawniczy, Warszawa 1948.

Adres autora : 44-101 Gliwice, skr. poczt. 215,

e-mail: szozda@silesia.pik-net.pl

Nadesłano: 3.06.2002

Zatwierdzono: 16.09.2002